

Utlåtande Rotel VII (Dnr 2017/000990)

Sätt stopp för förseningar och dålig planering!

Motion (2017:39) av Karin Ernlund (C)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Daniel Helldén anför följande.

Ärendet

I en motion till kommunfullmäktige skriver Karin Ernlund (C) om att de irritationsmoment, i form av dålig framkomlighet och försämrad stadsmiljö, som uppkommer i samband med att staden bygger nytt är onödiga. Motionären anser att anläggningsarbetena tar längre tid än vad som borde vara nödvändigt. Detta beror, enligt motionären, på att staden ställer för låga krav på entreprenörerna vid upphandlingen av arbetena och att staden inte bryr sig om att avtalade tidsplaner inte följs. Bristerna anses leda till att stockholmarnas acceptans för att stora delar av Stockholm genomgår byggprocesser minskar och att kostnaderna för staden och samhället i stort ökar.

Motionären föreslår att kommunfullmäktige beslutar om nya upphandlingsdirektiv och avtalsstrukturer i enlighet med vad som anförts i motionen.

Beredning

Ärendet har remitterats till Stadsledningskontoret, Exploateringsnämnden, Stadsbyggnadsnämnden, Trafiknämnden och till Cykelfrämjandet

Storstockholm. Stadsbyggnadsnämnden har avstått från att svara och Cykelfrämjandet Storstockholm har inte inkommit med ett svar.

Stadsledningskontoret hänvisar till pågående uppdrag samt stadsövergripande program för upphandling och inköp och förutsätter att staden följer denna inriktning och ser därmed inget behov av att kommunfullmäktige ska besluta om några ytterligare direktiv i frågan.

Exploateringsnämnden anser sig arbeta med de frågor som tas upp i motionen och ser därför inget behov av ändrade upphandlingsdirektiv eller avtalsstrukturer.

Trafiknämnden anser att den redan idag arbetar aktivt med de frågor som tas upp i motionen och ser inget behov av ändrade upphandlingsdirektiv eller avtalsstrukturer.

Mina synpunkter

Frågorna Karin Ernlund tar upp är viktiga. Idag sker kontinuerligt ett utvecklingsarbete där man provar olika upphandlingsformer, avtalsformuleringar och former för reglering av vitesbelopp. Arbeten upphandlas enligt Lagen om offentlig upphandling och avtal tecknas för anläggningsentreprenader utifrån branschens standardavtal.

Stockholms kraftiga expansionstakt, tillsammans med en till åren kommen infrastruktur med ett stort behov av reinvesteringar, innebär en ökande mängd byggarbeten, allt från stora infrastrukturprojekt, såsom tunnelbaneutbyggnaden och arbetet med Slussen, till mindre arbeten i gatan av ledningsdragande bolag. Sammantaget innebär detta stora påfrestningar på trafik- och transportsystemet.

I budget 2018 anges att trafiknämnden arbetar för att förbättra framkomligheten och öka säkerheten för oskyddade trafikanter vid gatuarbeten. Det anges att arbetet med att utveckla trafikplaneringsplanerna ska intensifieras och att upphandlingsmodeller för trafiknämndens projekt ska utvecklas för att bättre klara kostnadsramar och uppsatta projekttider.

Staden har påbörjat ett arbete med målet att ta fram ett underlag till regeringen, gällande en lagändring som ska möjliggöra en avgiftsmodell för TA-planer, som ger incitament till att nyttja minimal yta av stadens mark under minimal tid. Trafikkontoret bedriver även inom EU-projektet Eccentric ett utvecklingsarbete för avstängningsmaterial som skydd för oskyddade trafikanter.

För samordning av projekt i tid och utförande, även med utomstående parter såsom ledningsägare m.m., driver kontoret GSP, gatuwebb samordnad

projektplanering, där flertalet aktörers trafikpåverkande arbeten läggs in för att underlätta samordning och minimera störningar.

Jag anser därför att det redan idag arbetas aktivt med de frågor som tas upp i motionen och ser inget behov av ändrade upphandlingsdirektiv eller avtalsstrukturer.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motionen

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Stockholm den 21 mars 2018

På kommunstyrelsens vägnar:
KARIN WANNGÅRD

Daniel Helldén

Kerstin Tillkvist

Ersättaryttrande gjordes av Karin Ernlund (C) enligt följande.

Hade jag haft yrkanderätt hade jag yrkat på att tillstyrka motionen och därutöver anfört:

När Stockholm växer snabbt är det avgörande att trafik och stadsmiljö fortsätter att fungera under byggtiden. Att byggen står still och försenas innebär stora kostnader för staden och samhället i stort. Vi välkomnar att Trafikkontoret kontinuerligt arbetar med ett utvecklingsarbete där olika upphandlingsformer, avtalsformuleringar och vitesbelopp prövas. Därutöver är det viktigt att kontoret jobbar utifrån realistiska tidsplaner som kan efterlevas. Att staden intar en sträng position i att få arbetena slutförda och att trafiken kan fungera säkert under byggtiden är viktigt för stadens tillväxt i stort.

Vi uppfattar i stora delar motionen som besvarad men vill påpeka vikten av att staden intensifierar arbetet med att få bukt med problemen som lyfts i motionen. I dagsläget finns få incitament att ta gaturummet i anspråk under så kort tid som möjligt,

något som får negativa konsekvenser för framkomligheten och tillgängligheten. Den avgiftsmodell som föredragande borgarråd nämner att staden ska föreslå regeringen är mycket intressant i sammanhanget. För att skapa incitament till att nyttja minimal yta av stadens mark under minimal tid behövs kraftfullare ekonomiska styrmedel.

Remissammanställning

Ärendet

I en motion till kommunfullmäktige skriver Karin Ernlund (C) om att de irritationsmoment, i form av dålig framkomlighet och försämrad stadsmiljö, som uppkommer i samband med att staden bygger nytt är onödiga. Motionären anser att anläggningsarbetena tar längre tid än vad som borde vara nödvändigt. Detta beror, enligt motionären, på att staden ställer för låga krav på entreprenörerna vid upphandlingen av arbetena och att staden inte bryr sig om att avtalade tidsplaner inte följs. Bristerna anses leda till att stockholmarnas acceptans för att stora delar av Stockholm genomgår byggprocesser minskar och att kostnaderna för staden och samhället i stort ökar.

Motionären föreslår att kommunfullmäktige beslutar om nya upphandlingsdirektiv och avtalsstrukturer i enlighet med vad som anförts i motionen.

Beredning

Ärendet har remitterats till Stadsledningskontoret, Exploateringsnämnden, Stadsbyggnadsnämnden, Trafiknämnden och till Cykelfrämjandet Storstockholm. Stadsbyggnadsnämnden har avstått från att svara och Cykelfrämjandet Storstockholm har inte inkommit med ett svar.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 16 november 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Kommunfullmäktige beslutade den 8 februari 2016 om ett stadsövergripande program för upphandling och inköp (dnr 170-850/2015, utl. 2016:7). Här anges bland annat att staden ska använda upphandling som ett strategiskt verktyg för att nå uppsatta mål. För att nå målet om ekonomisk hållbarhet anges bland annat att stadens upphandlingar ska genomföras på ett kvalitativt och affärsmässigt sätt och att ingångna avtal ska följas. Vad gäller affärsmässigheten så anges att en effektiv uppföljning av ingångna avtal är en viktig del av detta. Utgångspunkten ska alltid vara att avtal ska hållas och att de sanktioner som finns i avtalet ska tillämpas.

Inom Stockholms stad utgör varje nämnd och bolagsstyrelse en upphandlande myndighet. Det yttersta ansvaret för upphandling, och ingångna avtal, ligger hos den

upphandlande nämnden eller bolagsstyrelsen. Därmed ligger ansvaret på respektive nämnd att sörja för att tillräckliga resurser och kompetens finns för att genomföra upphandlingar i enlighet med programmet och att förvalta de ingångna avtalen.

I kommunfullmäktiges budget 2018 anges att trafiknämnden ska arbeta för att förbättra framkomligheten och öka säkerheten för oskyddade trafikanter vid gatuarbeten. Nämnden ska samordna och utveckla dessa med ledningsdragande bolag i staden samt med Trafikverket, Stockholms läns landsting, Fortum och andra aktörer. Vidare anges att arbetet med att utveckla trafikordningsplanerna (TA-planerna) ska intensifieras och att upphandlingsmodeller för trafiknämndens projekt ska utvecklas för att bättre klara kostnadsramar och uppsatta projektider.

Stadsledningskontoret förutsätter att trafiknämnden följer denna inriktning och ser därmed inget behov av att kommunfullmäktige ska besluta om några ytterligare direktiv i frågan.

Härtill erfar stadsledningskontoret att trafiknämnden har påbörjat ett arbete med målet att ta fram ett underlag till regeringen, gällande en lagändring som ska möjliggöra en avgiftsmodell för TA-planer, som ger incitament till att nyttja minimal yta av stadens mark under minimal tid.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att besluta att motionen anses besvarad med vad som sägs i detta tjänsteutlåtande.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 9 november 2017 följande.

Exploateringsnämnden godkänner kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Ersätтарыttrande gjordes av Susanne Wicklund (C), *bilaga 1*.

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 19 oktober 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms kraftiga expansionstakt, tillsammans med en till åren kommen infrastruktur med ett stort behov av reinvesteringar, innebär en ökande mängd byggarbeten, allt från stora infrastrukturprojekt, såsom tunnelbaneutbyggnaden och arbetet med Slussen, till mindre arbeten i gatan av ledningsdragande bolag. Sammantaget innebär detta stora påfrestningar på trafik- och transportsystemet.

För planering av grävningar har trafikkontoret tagit fram ett särskilt system, GSP, Gemensam Samordnad Projektplanering,

som alla större ledningsägare använder för att samordna grävningsarbetet. I syfte att öka trafiknämndens möjligheter att planera sin investeringsverksamhet har

trafikkontoret därför med hjälp av bland annat exploateringskontoret tagit fram ett förvaltningsövergripande kartverktyg med stadens bostadsportfölj som grund. Detta kan förhoppningsvis leda till att samordningen av de trafikstörande arbetena, både inom staden och gentemot andra aktörer, utvecklas.

Exploateringskontoret håller med om att det är viktigt med realistiska tidsplaner och att tidsplanerna efterlevs. Att byggen står stilla och försenas anser emellertid kontoret höra till ovanligheterna.

Likt trafikkontoret upphandlar exploateringskontoret entreprenader enligt Lagen om Offentlig Upphandling och tecknar avtal för anläggningsentreprenader utifrån byggbranschens standardavtal *Allmänna bestämmelser för byggnads-, anläggnings- och installationsentreprenader (AB04)*.

Standardavtalen innehåller paragrafer om viten vid bland annat försening som kontoret vid behov också väljer att använda.

Mot bakgrund av vad som anförts ovan anser sig kontoret redan arbeta med de frågor som tas upp i motionen och ser därför inget behov av ändrade upphandlingsdirektiv eller avtalsstrukturer.

Trafiknämnden

Trafiknämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 november 2017 följande

1. Trafiknämnden godkänner kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.
2. Trafiknämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation anfördes av Karin Ernlund (C), *bilaga 1*.

Trafikkontorets tjänsteutlåtande daterat den 30 oktober 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Frågorna motionären tar upp är viktiga och kontoret är väl medvetna om problematiken. Inom kontoret sker kontinuerligt ett utvecklingsarbete där man provar olika upphandlingsformer, avtalsformuleringar och former för reglering av vitesbelopp. Kontoret upphandlar entreprenader enligt Lagen om offentlig upphandling och tecknar avtal för anläggningsentreprenader utifrån byggbranschens standardavtal *Allmänna bestämmelser för byggnads-, anläggnings- och installationsentreprenader (AB04)* och *Allmänna bestämmelser för totalentreprenader avseende byggnads-, anläggnings- och installationsarbeten (ABT06)*. Standardavtalen är framtagna av representanter för både beställar- och entreprenörssidan och fördelar ansvar och risker mellan parterna.

Standardavtalen innehåller paragrafer om viten vid bl.a. försening. Kontoret gör i varje upphandling en bedömning av förseningsvitens belopp med hänsyn till den enskilda entreprenadens storlek och komplexitet.

Standardavtalen hanterar även entreprenörens rätt till tidsförlängning vid t.ex. beställning av ÄTA-arbeten (*Ändrings- Tilläggs- och Avgående arbeten*), ändrade förutsättningar, onormal/ogynnsam väderlek m.m. Vid upphandling sätter kontoret en entreprenadtid utefter de förutsättningar som är kända vid tidpunkten för upphandlingen. Vid entreprenader som har sluttid på senhösten räknar kontoret i många fall med att det kommer återstå arbeten till våren, dels med tanke på väderförhållanden, dels beroende på entreprenörens eventuella rätt till tidsförlängning. Detta är något som även tas med i den kommunikation som skickas ut till berörda inför entreprenadstart.

För samordning av projekt i tid och utförande, även med utomstående parter såsom ledningsägare m.m., driver kontoret GSP, *gatuwebb samordnad projektplanering*, där flertalet aktörers trafikpåverkande arbeten läggs in för att underlätta samordning och minimera störningar.

I de fall en entreprenad tillfälligt behöver stängas ned beroende på väderförhållanden eller andra omständigheter gör kontoret en bedömning av de åtgärder som eventuellt behöver utföras på platsen. Dessa åtgärder i sig är både en kostnad och skäl för tidsförlängning då det är ett ÄTA-arbete. Vid en sådan bedömning tas hänsyn till framkomlighet och säkerhet för allmänheten. Även hur lång tid nedstängningen är tänkt att vara vägs in.

Vid upprättande av tillfälliga trafikordningsplaner, TA-planer, ställs framförallt två intressen mot varandra: framkomlighet för allmän trafik och entreprenörens behov av arbetsområde och säkerhet för sina yrkesarbetare. Kontoret har som byggherre ett ansvar för entreprenörens arbetsmiljö. Förutsättningar för avstängning tas med redan i upphandling då en bedömning/avvägning görs av kontoret. Kontoret bedriver inom EU-projektet *Eccentric* ett utvecklingsarbete för avstängningsmaterial som skydd för oskyddade trafikanter. Om entreprenören missköter sina åtaganden gällande TA-planer har kontoret möjlighet att ta ut viten. Dessa viten har en grundnivå men sätts i enskilda entreprenader till högre belopp om kontoret anser det nödvändigt.

Kontoret anser därför att det redan idag arbetar aktivt med de frågor som tas upp i motionen och ser inget behov av ändrade upphandlingsdirektiv eller avtalsstrukturer.

Reservationer m.m.

Exploateringsnämnden

Ersätтарыttrande gjordes av Susanne Wicklund (C) enligt följande.

Hade jag haft yrkanderätt hade jag yrkat att tillstyrka motionen i dess helhet och att därutöver anföra följande:

När Stockholm växer snabbt är det avgörande att trafiken fungerar under tiden och att stadsmiljön inte försämras i onödan. Att byggen står still och försenas innebär stora kostnader för staden och samhället i stort.

Det är välkommet att kontoret instämmer med motionären om vikten av realistiska tidsplaner som också ska efterlevas. Vidare är det glädjande att kontoret arbetar aktivt med frågan och samarbetar med trafikkontoret med att ta fram olika verktyg för att öka samordningen. Men mer behöver göras för att få bukt med problemet i enlighet med motionärens förslag. Staden måste till att arbetena slutförs i tid, att stadsmiljön är trevlig under byggtiden och att trafiken kan fungera säkert under byggtiden.

Trafiknämnden

Reservation anfördes av Karin Emlund (C) enligt följande.

Föreslår att nämnden beslutar att tillstyrka motionen och att därutöver anföra:

När Stockholm växer snabbt är det avgörande att trafik och stadsmiljö fortsätter att fungera under byggtiden. Att byggen står still och försenas innebär stora kostnader för staden och samhället i stort. Vi välkomnar att Trafikkontoret kontinuerligt arbetar med ett utvecklingsarbete där olika upphandlingsformer, avtalsformuleringar och vitesbelopp prövas. Därutöver är det välkommet att kontoret instämmer om vikten av realistiska tidsplaner som kan efterlevas.

Vi uppfattar i stora delar motionen som besvarad men vill påpeka vikten av att staden intensifierar arbetet med att få bukt med problemen som lyfts i motionen. Det finns idag stora problem med bristfällig samordning och störningar vid trafikpåverkande arbeten. Att staden intar en sträng position i att få arbetena slutförda och att trafiken kan fungera säkert under byggtiden är viktigt för stadens tillväxt i stort. Därför bör motionen tillstyrkas.